

З ТУРБОТОЮ ПРО ЗАВТРАШНЄ НАУКИ

Одним з напрямів діяльності Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України як наукової установи є підготовка наукових кадрів. За тривалий період функціонування спеціалізованої вченої ради тут отримали путівку у наукове життя багато спеціалістів-ботаніків, які плідно працюють у наукових установах, займаються викладацькою діяльністю на теренах України, близького та далекого зарубіжжя. Останні десять років цю раду незмінно очолює директор НБС, професор, член-кореспондент НАН України Т.М. Черевченко.

Спеціалізована вчена рада при НБС відновила свою роботу після утворення республіканської Вищої атестаційної комісії. У цей нелегкий для вітчизняної науки і молоді держави час потрібно було якнайскоріше відновити роботу ради. Невизначеність у подальшій долі наукових установ, відсутність координації між ними та нормативної бази створювали великі труднощі у діяльності ради. Через важкі фінансові обставини багато науковців, в основному найобдарованіша молодь, змушені були виїхати за межі держави. Наслідки цього відчуються ще й сьогодні.

Ось за яких обставин довелося відновлювати діяльність ради. Безумовно, впоратися з таким завданням було під силу лише сильній особистості, талановитому організатору, непересічному науковцю. Як показав час, Тетяна Михайлівна Черевченко повністю відповідала цим жорстким вимогам.

Діяльність спеціалізованої вченої ради потребує постійної уваги з боку керівництва. Це зумовлено особливістю підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації,

і формальний підхід при цьому неприпустимий. Йдеться не тільки про досить складну, тривалу і, можливо, дещо переобтяжену формальними моментами процедуру прийому та захисту дисертацій. Доповідь за матеріалами дисертації на засіданні відділу відповідного профілю або на вченій раді у присутності членів комісії з попереднього розгляду дає можливість об'єктивно оцінити актуальність теми, її наукову новизну, рівень досягнення поставленої мети, обґрунтованість висновків, повноту висвітлення матеріалів дисертаційної роботи у наукових виданнях тощо. Дисертації відрізняються за тематичною специфікою і рівнем виконання. На цьому етапі рада дає кваліфікаційну оцінку дисертаційній роботі. Іноді така оцінка дає формальні підстави відхилити роботу. Однак окрім приведення дисертацій у відповідність до вимог ВАКу не менш важливим є завдання оцінити подальшу наукову перспективу дисертанта. Підготовка науковця здійснюється упродовж тривалого проміжку часу. За цей період дисертант не просто працює над своєю темою, підвищує професійний та освітній рівень, він віддає їй шматочок свого серця. Цей чисто людський момент чудово розуміє Тетяна Михайлівна. У діяльності нашої ради не було, принаймні за час моєї роботи, випадків, коли дисертації відхилялися відразу і остаточно (за винятком робіт, які не відповідали профілю ради або мали дуже низький фаховий рівень), завдяки позиції голови ради – надати всебічну допомогу дисертанту для виправлення виявлених недоліків та доопрацювання дисертації. Така підготовча робота може тривати досить довго, проте неодмінно закінчується захистом.

Слід зазначити, що хоча сама процедура захисту здійснюється у суворій відповідності до чинних положень, однак при цьому діяльності нашої ради притаманні деякі нюанси: ставляться гострі запитання, обговорення набувають характеру дискусії, а часом переростають у наукові суперечки, дисертаційна робота оцінюється різнобічно та принципово. Інколи виникає враження, що дисертант під час таких обговорень починає глибше розуміти власну роботу і за ці кілька годин стає як науковець значно "дорослішим".

Особисто мені дуже подобається стиль головування засіданнями спецради Тетяни Михайлівни. Вміння зняти зайве нервово напруження, створити атмосферу демократичності, коли кожен має право висловити свою думку, поєднане з вимогливістю і доброзичливістю – ось чи не найхарактерніші ознаки таких засідань. І, можливо, тому на захистах завжди буває багато гостей. Це не тільки молодь, на яку ще чекає захист на цій раді, а й наші колеги з інших установ, оскільки це не просто за-

хист, де можна поглибити свої професійні знання, а чудова школа спілкування, вміння вести полеміку, школа високих людських стосунків.

Як і раніше основними профільючими напрямами робіт, які оцінюються цією радою, залишаються інтродукція, флористика, фітоценологія, селекція, екологічні та аллопатичні особливості окремих систематичних груп рослин, охорона рослинного світу. Зацікавленість у таких дослідженнях постійно зростає.

Дуже приємно зазначити, що з року в рік збільшується кількість здобувачів кандидатського ступеня, які захищають дисертації на нашій раді, що є не тільки кількісним, а й якісним показником її роботи. І, безперечно, велика заслуга в цьому Тетяни Михайлівни Черевченко, з її доброзичливою вимогливістю, увагою, щирістю і чуйністю, якій зичать здоров'я, довголіття та подальшої плідної праці на цій нелегкій ниві усі члени спеціалізованої вченої ради при Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України.